

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΞΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
1927

ΤΕΥΧΟΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄.

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΤΑ «ΙΩΑΝΝΗΤΙΚΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ» Η ΔΙΑΡΠΑΓΗ ΚΑΙ ΑΠΕΜΠΟΛΗΣΙΣ ΑΥΤΩΝ

ΥΜΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

Γηθοσύνως προσφέρω τὴν βραχεῖαν ταύτην συμβολὴν εἰς τὸ ἔργον ὄπερ ἵδρυσεν ἡ πατρικὴ πρόνοια καὶ φροντὶς τοῦ σεβασμιωτάτου ἡμῶν Μητροπολίτου. Καὶ ἡ μὲν ἀξία τῆς συμβολῆς ταύτης εἶναι πιθανῶς μικρά, καὶ μὴ συγκριτικὴ πρὸς τὰς σοφὰς διατριβὰς αἵτινες κατέστησαν ἤδη τὰ Ἑπειρωτικὰ Χρονικὰ συνέκδημον χρησιμώτατον εἰς πάντα Ἑλληνα, καὶ μάλιστα Ἑπειρώτην. Ἀλλὰ τὸ θέμα καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς δὲν εἶναι ἄλλος ἢ ἐκεῖνος δι' ὃν κυρίως ἰδρύθη τὸ περιοδικὸν τοῦτο—ἡ ἀνίχνευσις δηλονότι καὶ περίσωσις τῶν λειψάνων τῶν κατὰ καιροὺς ἀπεμποληθέντων καὶ ἐρειπωθέντων ἱστορικῶν μνημείων τῆς Πατρίδος, καὶ ὁ τῶν καταστροφῶν τούτων ἔλεγχος, δι' οὗ καὶ μόνου δυνάμεθα, τὰ μὲν ἀπομείναντα νὰ σώσωμεν, τὴν δὲ ἐπανάληψιν τῶν καταχρήσεων νὰ προλάβωμεν. Πρόκειται δὲ περὶ πολυτίμων ἐθνικῶν κειμηλίων ἀπωλείας, πρὸ καιροῦ ἀποσιωπηθείσης καί, καθὰ εἰκάζω, διὰ προσθέτου ἐγκλήματος περικαλυφθείσης. Ἐξαιτοῦμαι δὲ τοῦ ἀναγνώστου τὴν ὑπομονήν, ἕως οὔ, παρακολουθήσας τὰ ἀναντιρρήτως ἐδῶ ἐκτεθησόμενα, δυνηθῆ ν' ἀποφανθῆ γνώμην περὶ τοῦ πράγματος βάσιμον.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος διέπρεπεν ἐν τοῖς ἀριστοκρατικοῖς κύκλοις τοῦ Λονδίνου ἡ Βαρώνισσα Burdett Coutts, διὰ τε τὰ φιλανθρωπικὰ αὐτῆς ἔργα, καὶ διὰ τὴν ὑπὲρ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν μεγαλοδωρίαν, ἦν καθίστα εὐκόλον ὁ πολὺς αὐτῆς πλοῦτος. Εἶχεν ἤδη περισώσει περίφημον ἀντίτυπον τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῶν Ἀπάντων τοῦ Σακεσπήρου, δαπανήσασα εἰς τοῦτο τρισχιλίας λίρας (ποσὸν κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα μυθῶδες θεωρούμενον δι' ἓν μόνον βιβλίον) καὶ ἐμποδίσασα οὕτω τὴν ἐξ Ἀγγλίας εἰς Ἀμερικὴν φυγὴν τοῦ κειμηλίου ἐκεῖνου. Ἐφημιζετο δὲ ὡς κάτοχος καὶ μεγάλης συλλογῆς χειρογράφων Ἑλληνικῶν, αἵτινα ἦσαν γνωστὰ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Χειρόγραφα τῶν Ἰωαννίνων», The Janina Manuscripts. Πῶς ἀπέκτησεν αὐτά, πῶς περιῆλθον εἰς χεῖράς της, ἢ διὰ τίνος μέσου καὶ ἀντὶ ποίας ἀμοι-

βῆς—ταῦτα ἔμενον ἀπόρητα τοῦτο μόνον ὁμολογεῖτο, ὅτι ὁ θησαυρὸς οὗτος εἶχε προσκιθῆ περὶ τὸ 1870. Εἰκάζετο δὲ ἐν γένει ὅτι καλόγηρός τις Ἑλλήν εἶχε φέρει ταῦτα ἐξ Ἡπείρου, ἢ, κατ' ἄλλους, Ἕλληνας ἱερομέ- νος, περιηγούμενος τὴν Ἡπειρον, ἔτυχε νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς ὑπάρξεως πολλῶν καὶ καλῶν χειρογράφων ἐν τινι μοναστηρίῳ, εὐρῶν δὲ τοὺς κηδε- μόνους καὶ φύλακας διατεθειμένους, καὶ δὴ προθύμους ν' ἀνταλλάξωσιν αὐτὰ ἐντὶ χρημάτων, ἐπανελθὼν εἰς Ἀγγλίαν ἔπεισε τὴν ὑπέροπλον Μι- λάδην νὰ καταβάλῃ τὸ τίμημα, τὸ ὅποῖον βεβαίως ἦτο πρὸς βαρὺ, διότι ἡ συλλογὴ ἦν πολυαριθμὸς καὶ ἐν τισι θαυμασία. Ὀλίγοι ἔτυχον ἀδείας ἢ εὐκαιρίας νὰ ἐπισκεφθῶσι καὶ ἐξετάσωσι τὴν συλλογὴν, πλὴν τοῦ C. R. Gregory ὅστις ἠρευνήσεν αὐτά, καὶ ἀναφέρει τινὰ τῶν χειρογράφων τού- των ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *Textkritik des Neuen Testamentes*, τὸ ἐκδοθὲν ἐν Λειψία, 1909.

Τὰ πράγματα διετέλουν οὕτως, ὅτι, μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτῆς, καί, μετὰ τινὰ ἔτη, τοῦ πολλῶ νεωτέρου συζύγου τῆς τῷ 1922, ἡ βιβλιοθήκη αὐτῶν, συμπεριλαμβανομένων τῶν «χειρογράφων τῶν Ἰωαννίνων», ἐξεποιήθη ἐν δημοπρασίᾳ τῇ 15ῃ Μαΐου τοῦ ἔτους ἐκείνου. Τὸ χειρόγραφο μόνον ἀπὴρ- τιζον 65 μερίδας (Lots) πωληθείσας ἐν συνόλῳ ἀντὶ Ἀγγλικῶν Λιρῶν 2287 1/2, καθὰ διαλαμβάνει λεπτομερῶς ἡ συνημμένη τοῦ δημοπρατικοῦ καταλόγου μετάφρασις, ἣν ἐξεπόνησα ἐπὶ τούτῳ, καὶ εἰς ἣν ἐσημείωσα τὰς τιμὰς ἐκάστης μερίδος. Τούτων αἱ τρεῖς τελευταῖαι ἀφορῶσιν Ἑβραϊκὰ Χειρόγραφα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ συναποτελεῖ μέρους τῆς αὐτῆς συλλογῆς. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Gregory, ὅπου τοῦ καταλόγου σημειοῦται, ἐμφαίνει μνείαν τοῦ χειρογράφου εἰς τὸ προμνησθὲν αὐτοῦ σύγγραμμα. Οὕτω διεμελίσθη καὶ διεσπάρη ἀνεπιστρεπτὴ ἡ θαυμασία ἐκείνη συλλογὴ ἀνεκτιμήτων Ἑλ- ληνικῶν κειμηλίων ἀντὶ ποσοῦ ἀνεπιβόλως πολὺ μεγαλύτερου τοῦ ἐν Ἡπείρῳ διανεμηθέντος πρὸς ἀπόκτησιν καὶ ἐκπατρισμὸν αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἔκτοτε ἡ ἀξία τῶν χειρογράφων ἐκείνων θ' ἀπέβητε σήμερον πολὺ μεγα- λύτερη. Ἴσως ἐρωτηθῶ—καὶ δικαίως—διὰ τί αὐτὸ ἐγένετο προσκιάθει πρὸς ἀνάκτησιν καὶ σωτηρίαν τινῶν τοῦλάχιστον τμημάτων τῆς πατρῴας ἐκείνης κληρονομίας. Δυστυχῶς κατὰ τὸν καιρὸν ἀφ' ὧν τῆς δημοπρατή- σεως ἐγὼ διετέλουν ἐν Ἀμερικῇ μετ' ἐκτακτον ἀποστολῆς, ἡ δὲ φροντίς τῶν ἐδῶ Ἑλληνικῶν συμφερόντων ἐπεβάρυνε τὴν Πρεσβείαν, ἣν ἦν ἐμ- πεπιστευμένη ἐτέρῳ. Ἄλλως, ἂν εὐρισκόμην ἐπὶ τόσῳ, ἤθελον μεριμνήσει κατὰ τὸ ἐγόν, ὡς ἔπραξα πάντοτε περὶ ὁμοίων ὑποθέσεων.

Ἡ Βαρόνισσα πολλάκις ἔμεινεν εἰς τὴν ἐν τῷ προαστείῳ τοῦ Λονδίνου Highgate ἑπαυλίαν τῆς, πλησίον τῆς ὁποίας εἶχεν ἀνεγερθῆ νέον κτίριον δευτεροβαθμίου σχολῆς, πρὸ πολλοῦ ἰδρυθείσης ὑφ' ἑτέρου τινὸς δωρητοῦ,

τοῦ Roger Cholmeley, οὗ καὶ τὸ ὄνομα φέρει. Οὕτως ἡ πλουσία Δέσποινα ἐφιλοτιμήθη νὰ πλουτίσῃ καὶ αὐτὴ τῆς γειτνιαζούσης Σχολῆς τὴν βιβλιοθήκην, δωροῦσα αὐτῇ τινὰ τῶν Ἰωαννητικῶν Χειρογράφων, περὶ τὰ δεκαεξ ἓν συνόλω. Καὶ ταῦτα μὲν μένουσιν ἐκεῖ ἀναπαλλοτριώσια. Δὲν ἤμελησα ὁμως νὰ τὰ ἐπισκευθῶ καὶ ἐξερευνήσω. Τὰ πλεῖστα εἶναι παραπλήσια τὴν ὕλην καὶ τὸν χρόνον τῆς γραφῆς μὲ τὰ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν δημοπρατηθέντων. Τρία δὲ αὐτῶν μνημονεύει ὁ Gregory ἐν τῷ συγγράμματί του, ἰδίως περικαλλέστατον τμήμα χειρογράφου τῆς Κοινῆς Διαθήκης, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολῆς, οὗτινος ἕτερον τμήμα σώζεται ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ· διότι οὕτως οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀσυνείδητοι κάτοχοι αὐτῶν τῶν μόνον ἀπεμπόλων τῶν ἁγίων λεόφων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἀπενθρόπως διεμέλουν αὐτὰ καλλίστως, ἰδίως τὰ ἄριστα τῶν χειρογράφων, ἢ μοιραζόμενοι τὴν λείαν, ἢ ἔντι ἐκ δύο ἢ τριῶν τμημάτων πορισθῶσιν ἀπὸ δύο ἢ τριῶν ἀγοραστῶν πλεονσιωτέραν λείαν, ἢ πωλοῦντες τὸ χειρόγραφον πλήρες καὶ σῶον ὡς ἐν μόνον.

Ἐδῶ λοιπὸν φηθένομεν εἰς τὸν κύριον σκοπὸν καὶ τὸ θέμα τῆς διατριβῆς ταύτης. Τὸ προηγηθὲν ἱστορικὸν μέρος ἦτο ἀναγκαῖα βάσις τῶν ἠθικῶν μαθημάτων ἅτινα πηγάζουσιν ἐξ αὐτοῦ. Διότι ἄνευ τοιοῦτου ὠφελίμου σκοποῦ ἡ ἱστορία καθίσταται ἀργολόγος διήγησις καὶ μῦθος. Ἡμᾶς λοιπὸν ἐπιβαρύνει καθήκον ἐπιτακτικὸν — ἂν τῷ ὄντι ἀκολουθῶμεν τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς βάσεις αἱ ἔθελον τοῦ περιοδικοῦ τούτου ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης. Εἰς ἡμᾶς ἐπιβάλλεται τὸ καθήκον νὰ μὴ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὸ εὐκόλον, ἀλλ' ἀκαρπὸν ἔργον τῆς ἀγανακτήσεως διὰ τὰ ἀθεμιτουρηθέντα,

1) *Οἱ οὐδὲν καθ' ὑπερβολὴν λέγω περὶ τῆς ἀσεβείας καὶ κακοθηθείας τῶν τοιούτων, μαρτυροῦμαι ἐν ἄλλοις τὰ κατὰ τὴν ἀπεμπόλησιν τοῦ περιφήμου Συναϊτικοῦ Κώδικος, ἅτινα ἐδημοσιεύθησαν ἐπὶ λέξει ὡς ἐξῆς ἐν τῷ Νεκρόγῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῇ 17/29 Ὀκτωβρίου 1872: «Ὅτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σύρου κ. Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος ἐπιστρέφων ἐξ Ἀγγλίας κατὰ τὸν μάρτιον τοῦ 1870 ἐπεσκέψατο τὸν ἐν Λειψίᾳ ἀρχαῖον αὐτοῦ καθηγητὴν καὶ φίλον κ. Τίσενδορφ, λόγου συμπροσόντος μεταξὺ ἄλλων καὶ περὶ τοῦ συναϊτικοῦ κώδικος, ὁ εἰρημένος καθηγητὴς ἐθεβαίωσε τὸν κ. Λυκοῦργον ὅτι ὁ συναϊτικὸς κώδιξ κεῖται ἀνεπιστρέπτι ἐν ταῖς ῥωσικαῖς βιβλιοθήκαις, ἐκπονηθεὶς ταχέως ὑπὸ τοῦ νῦν Συναίου κῆρ Καλλιστράτου ἀντὶ χιλιάδων ῥουβλίων, καὶ ὅτι ὑπερέτης τοῦ θεώματος ἐγένετο αὐτὸς ὁ καθηγητὴς, ὅστις ῥωσικῇ δαπάνῃ ἐποίησατο ἐκδρομὴν μέχρι τοῦ Συναίου ὅπως ἐπὶ τῇ ῥητῇ συμφωνίᾳ, ὅπως ἀποσπασάμενος ὅσα δεινθῆ τοιαῦτα κειμήλια, αὐτὸς μὲν ἐκδώσῃ αὐτὰ τέτοις, τὰ δὲ πρωτότυπα κατατεθῶσιν ἐν ταῖς ῥωσικαῖς βιβλιοθήκαις, ὅπως καὶ ἐγένετο. Περὶ δὲ ὁ καθηγητὴς Τίσενδορφ ὑπέδειξε πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Σύρου καὶ Τήνου ἐπιστολὴν τοῦ νῦν Συναίου κῆρ Καλλιστράτου, δι' ἧς οὗτος παρεπονεῖτο πρὸς αὐτὸν ὅτι ἔλαβε μὲν τὰ χρήματα διὰ τὸν κώδικα, οὐχὶ ὁμως καὶ τὸ ἰσχυρισθὲν *Παράσημον*! Ὁ Τίσενδορφ πολλὰ καὶ μακρὰ ἐδημοσίευσεν (ἐν Κλειοῖ τοῦ Ὀκτωβρίου 1872) περὶ τῶν εἰς τὸ Συναῖον ἐκδρομῶν του καὶ τῶν μετὰ τῶν ἐκεῖ μοναχῶν διαπραγματεύσεών του.

ἀλλά, χωρὶς νὰ ὀκνήσωμεν, χωρὶς νὰ φεισθῶμεν τῶν ἐνόχων, ὀφείλομεν νὰ ζητήσωμεν φῶς ἄπλετον ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης—πῶς ὑπῆρξε δυνατόν νὰ ἀπεμποληθῇ καὶ φυγαδευθῇ ἐκ τῆς Πατρίδος ἡμῶν τῆς Ἑπείρου, βιβλιοθήκη δλόκληρος πολυτίμων καὶ μὴ ἀντικαταστασίμων χειρογράφων. Πόθεν προῆλθον ταῦτα. Ποία μονὴ ἢ ποία Ἐκκλησία ἐσυλήθη καὶ ἀπεγυμνώθη προαιωνίων καὶ ἱστορικῶν ἀφιερωμάτων. Ποῖος ἦτο ὁ ἱερόσυλος ληστής—ζῶν ἢ νεκρὸς ἤδη ἀδιάφορον. Πρέπει νὰ γνωρίσωμεν ποῖος ἦτο. Ἡ πάροδος καιροῦ, καὶ καιροῦ συγκριτικῶς βραχέως, δὲν δύναται νὰ κατασιγήσῃ ἔγκλημα ἀπαίσιον, τὸ ὁποῖον μένον ἀνεξέλεγκτον καὶ ἀκατάκριτον, θὰ χρησιμεύσῃ μόνον εἰς ἐνθάρρυνσιν ἐπαναλήψεως τοῦ ἀνοσιουργήματος.

Ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης ὁ Μητροπολίτης, ἐν τῇ εὐφραδεστάτῃ αὐτοῦ ἐκκλήσει «πρὸς τοὺς Πανέλληνας Λογίους καὶ Ἑπειρώτας», μᾶς ὑπομιμνήσκει «τὴν βανδαλικὴν καὶ ἀσυνείδητον σύλησιν τῶν Μονῶν, τὴν πυρπόλησιν τῆς ἐν Βουρπιάνῃ (τῆς Ἐπαρχίας Κονίτισης) βιβλιοθήκης Κώστα τοῦ Γραμματικοῦ, τὴν ἐξαφάνισιν ὡσαύτως καὶ πυρπόλησιν πολυτίμου βιβλιοθήκης τῆς ἀρχαιοτάτης Κοινοβίας Μονῆς Ζέρμας ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, τῆς περιλαμβανούσης πολὺτιμα ἀρχαῖα χειρόγραφα καὶ σπουδαίους παλιμψήστους κώδικας, τὴν καταστροφὴν τῶν πλείστων χειρογράφων τοῦ Δελβινακίου» κτλ. Μᾶς ὑπομιμνήσκει δὲ ταῦτα ὡς «τὰ μᾶλλον ἔκδηλα σημεῖα τῆς προϊούσης καταστροφῆς ἧτις ὤθησεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ». *Ἄν λοιπὸν ἡμεῖς ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν ἐκφώνησιν προχείρου, καὶ προστύχου, καὶ εὐθηνῆς ἀγανακτήσεως, καὶ ἴσως χύσωμεν καὶ εὐθαλῆ τινα δάκρυα, θὰ ἐλεγχθῶμεν ὑποκριταί, καὶ φυγόπονοι καὶ λειποτάκται τοῦ καθήκοντος. Καθῆκον ἡμῶν εἶναι νὰ διερευνήσωμεν τὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης μέχρι πυθμένος, ἐνθυμούμενοι τοῦτο· ὅτι πολλάκις ἡ πυρκαϊὰ ἀκολουθεῖ τὴν κλοπὴν· εἶναι δὲ τοῦτο γνωστὸν τέχνασμα—ἔγκλημα δεύτερον πρὸς περικάλυψιν τοῦ πρώτου. Πότε ἢ ἀπαγωγὴ τῶν Ἰωαννητικῶν χειρογράφων ἐγένετο, τὸ γνωρίζομεν. Ἐγένετο περὶ τὰ 1870. Ζητητέον πότε συνέβησαν αἱ πυρπολήσεις ἃς καταγγέλλει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης, καὶ πῶς ἐδικαιολογήθη (ἂν ἐγένετο ἀπόπειρα δικαιολογήσεως) ἡ ἐξαφάνισις τῶν χειρογράφων, καὶ ὑπὸ τίνος. Διότι πρέπει νὰ ἐμπορούμεθα καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀληθείας—ὅτι εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ στιγμιαία στηλίτευσις τῶν συμβαινόντων κακῶν, καὶ αἱ κεναὶ ἱερεμιάδες, καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀθεμιτουρημάτων εἰς τὰς «περιστάσεις» δῆθεν, καὶ τὴν «κατάστασιν τῶν πραγμάτων», καὶ εἰς ἄλλας τοιαύτας προχείρους προφάσεις.

*Ἄν ζητήσωμεν νὰ ὑπεκφύγωμεν οὕτω τὸ ἐπιτακτικὸν τοῦ πολίτου καθήκοντος, θὰ ἐνθαρρύνωμεν καὶ διευκολύνωμεν νέα ἀθεμιτουρητήματα. Οὐδὲν συμβαίνει αὐτομάτως, οὐδὲν βελτιοῦται αὐθορμήτως, καὶ οὐδὲν διορ-

θοῦται διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τα ἐν ταῖς κοινωνίαις κακὰ ἢ καλὰ ἔργα εἶναι ἄμεσος συνέπεια τῆς ἠθικῆς διαθέσεως τῶν συναπαρτιζόντων τὴν κοινωνίαν ἀτόμων. Πᾶσα κοινωνία ἐνέχει ἐν ἑαυτῇ τόσους τοὺς παρανομοῦντας καὶ ἀδικοῦντας, ὅσους ἀνέχεται αὕτη, ἢ καὶ συμπαθεῖ πρὸς αὐτούς, ἢ ἀδιαφορεῖ περὶ αὐτῶν. Ἐν ἐλευθέρῃ πολιτείᾳ, καὶ μάλιστα δημοκρατουμένῃ, πᾶς ἕκαστος πολίτης εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὸ μέτρον τῆς ἐν αὐτῇ παρανομίας. Ἄν, φίλτατοί μου Συνηπειρῶται, θέλετε νὰ προλάβετε τὴν εἰς τὸ ἐξῆς ἐπανάληψιν τοῦ κακοῦ, τὴν καταστροφὴν τῶν μνημείων τῆς Πατριδος μας, πρέπει πρῶτον νὰ ἐλέγξῃτε καὶ τιμωρήσῃτε τὰ ἤδη διμπραχθέντα κακὰ. Ἄλλως, τίς ἢ χρεῖα τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν», ἢ οἰκισθήποτε ἄλλης ἀφηγήσεως τῶν καταστροφῶν, ἃς ἐθρήνησεν ὁ Σεβαστὸς μας Μητροπολίτης; Προβλέπω μάλιστα ὡς πιθανὴν τὴν αἰτιολογίαν ὅτι τῷ 1870 ἡ Ἡπειρος ἐτουρκοκρατεῖτο ἀκόμη. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐλαφρύνει τὸ ἔγκλημα τῆς συλήσεως καὶ ἀπεμπολήσεως τῶν χειρογράφων. Δὲν τὰ ἐπώλησαν Τούρκοι, ἀλλ' οἱ ἐκ' αὐτῶν ταχθέντες φύλακες, οἱ πρὸς ἴδιον ὄφελος σφετερισθέντες αὐτά. Οὐδ' ἡ Ἑλλάς τουρκοκρατεῖται σήμερον ὅτε ἀνθεῖ ἐν μέσαις Ἀθήναις ἡ ἀρχαιοκαπηλία.

Τὸ κακὸν εἶναι ἀρχαῖον, ἐφ' ὅντι παρ' ἡμῖν δυστυχῶς εὐρέθησαν πάντοτε ἔτοιμοι νὰ μετέλθωσι τὸ ἀτιμον τοῦτο ἔργον τῆς ἐμπορίας τῶν δοτῶν τῶν προγόνων μας, οἱ μὲν δουλοφρόνως ὑπήκοντες εἰς εἰσηγήσεις τῶν ξένων, οἱ δὲ προβάλλοντες τὴν μωρὰν πρόφασιν ὅτι οὕτως ἡ Ἑλλάς γίνεται γνωσιότερα εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀπεγυμνώθη ἡ Ἑλλάς θησαυρῶν ἀνεκτιμῆτων, οὓς, ἂν ἔσωζεν, ἠδύνατο νὰ καταστή Ἰωνεῖον Μουσεῖον πλουτίζον ἡμᾶς ἀδιακόπως διὰ τῶν πρὸς σπουδὴν προσελκυομένων εἰς αὐτὴν πολλῶν ξένων. Ὁ ἀείμνηστος Κοραῆς, δστις κατὰ βᾶθος ἐμελέτησε καὶ ἐσκέφθη, καὶ σοφὰ συνεβούλευσε περὶ πάντων ὅσα ἠδύνατο νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀφύπνισιν, τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν διάπλασιν χρηστῶν πολιτῶν ἐν Ἑλλάδι ἐλευθέρῃ, οὐδὲ περὶ τούτου ἠμέλησε νὰ πραγματευθῇ καὶ παραινέσῃ τὰ δέοντα. Ἐφριτεν ἀκούων ὅτι ἀπεμπολοῦντο τὰ ἱερά τῆς Ἑλλάδος δοτῆ. Ὅθεν, ἐκδίδων τῷ 1806 τὸν πρῶτον τόμον τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης ἔγραφεν ἐν τοῖς εἰς Ἰουκράτην προλεγόμενοις ὅσα παραθέτω κατωτέρω καὶ ὅσα εὐελπιστῶ ὅτι θέλετε ἀναδημοσιεύσει, οὐ μόνον ὡς ἀρίστην τοῦ θέματος τούτου διαλεύκανσιν, ἀλλ' ὡς παραγγέλματα ἀπαλαίωτα, καὶ πολὺ πλεον ἄξια μελέτης καὶ προσοχῆς καὶ ἐπαναλήψεως, σήμερον ἀκόμη, ἢ πολλαὶ τῶν καθ' ἑκάστην πλημμυρουσῶν τὰς ἑφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ ἡμῶν σολοίκων μωρολογιῶν. Οὐδὲν χρησιμώτερον ἠδύνατο νὰ δημοσιευθῇ ἐν τοῖς Ἡπειρωτικοῖς Χρονικοῖς ἢ τὰ χρυσᾶ ταῦτα λόγια τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ.

Καὶ ἐγὼ μὲν εἶπον ὅτι ἐνόμισα καθῆκον Ἑλλήνος καὶ Ἑπειρώτου εἶπον παρορησία καὶ εὐθέως. Ὅστις δὲ ἔχει λέγειν κρείττω, λεγέτω.

Ο ΚΟΡΑΗΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΕΜΠΟΛΟΥΝΤΩΝ ΤΑ ΙΕΡΑ ΟΣΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

«Τὸ καὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν (μέσα τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος) κυβερνῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἐξεπίσηδες ἀνθρώπους, τὴν Φλωρεντινὴν δημοκρατίαν περίφημον γένος τῶν Μεδίκων ἔπεμψε καὶ διὰ ν' ἀγοράζωσιν Ἑλληνικῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων ἀντίγραφα. Τούτους ἐμιμήθησαν ἔπειτα καὶ ἄλλοι, καὶ ἡγεμόνες, καὶ ἰδιῶται, καὶ δὲν ἔπαυσαν μέχρι τῆς σήμερον νὰ συναθροίζωσι μὲ τόσην ἐπιμέλειαν, μ' ὅσην ἡμεῖς τὰ σκορπίζομεν ἀμέλειαν, τῆς Ἑλλάδος τὰ ἀντίγραφα, ἕως οὗ τὴν ἐγυμνωσαν σχεδὸν ἀπ' ὅλα τῆς ἀρχαίας αὐτῆς δόξης τὰ μυστήρια καὶ λείψανα.

«Μέχρι τούτου τὸ πρᾶγμα, ἂν καὶ λύπης καὶ πολλῆς αἰσχύνης ἄξιον εἰς τοὺς Γραικοὺς, εἶχε κ' ἔτι τινα παρηγορίαν, καί, ἀντὶ νὰ φθονήσωμεν τοὺς πλουσιωδέστες ἀπὸ τὴν ἀγνωσίαν ἡμῶν ἀλλογενεῖς, πρέπει τρόπον τινὰ καὶ νὰ τοὺς γνωρίζωμεν χάριν· ἐπειδὴ ἔσωσαν τὰς ἀποδείξεις τῆς προγονικῆς ἡμῶν δόξης, τὰς ὁποίας ἐνδεχόμενον ἦτο ν' ἀφανίσωμεν ὁλότελα εἰάν ἔμεναν εἰς ἡμᾶς. Ναί! χάριν πρέπει νὰ τοὺς γνωρίζωμεν, δι' ὅσα μέχρι τῆς σήμερον ἐπῆραν ὄχι στασιακῶς ἡμῶν, ἀλλ' ἀγοράζοντες, ὡς σοφοί, σοφῶν ἀνδρῶν πονήματα ἀπὸ χεῖρας ἀναξίων ἀνθρώπων νὰ τὰ κρατῶσιν.

«Ἡ χάρις ὅμως ἕως τοῦτου. Εἰς δὲ τὸ ἐξῆς, εἴναι εἰς αὐτοὺς εἶναι συγχωρημένον ἀκόμη νὰ μᾶς δαλεάζωσι μὲ ἀργύριον, διότι ἰσχυρογνωμότως ἐπιμένουσιν εἰς τὴν περὶ ἡμῶν κακὴν ἐπόληψιν τῆς βαρβαρότητος, εἰς ἡμᾶς εἶναι ἐλευθερὴ καταισχύνη νὰ μὴ τοὺς πιστώσωμεν, ὅτι ὁ καιρὸς τῆς βαρβαρότητος ἡμῶν ἐπέρασεν, μηδὲ θέλει πλέον ἐπιστρέψαι. Καὶ ἀναντίφωτον τῆς ἀναγεννήσεως ἡμῶν πίστιν ποίαν ἄλλην, ἢ ἀπόδειξιν, εἶναι δυνατόν νὰ δώσωμεν εἰς αὐτοὺς, πῶς ἄλλως ἐμποροῦμεν νὰ κλείσωμεν τὰ στόματα τῶν κατηγορῶν τοῦ γένους, ἂν δὲν τοὺς πληροφορήσωμεν μὲ σταθερὰν καὶ ἀμετακίνητον ἀπόφασιν, ὅτι μήτε χαρίζομεν, μήτε πωλῶμεν πλέον τὰ προγονικὰ κτήματα;

«Τὴν γῆν φαντάζομαι ὅτι βλέπω σχιζομένην νὰ μὲ καταπῆ διηγούμενος, καὶ παρὰ τὴν κοινὴν τοῦ γένους ἐντροπὴν ἄλλο δὲν μ' ἀναγκάζει νὰ διηγηθῶ ἕσση ἀγανάκτησιν ἐδακίμασα, ὅταν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀνέ-

γνωσα εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ φιλολογικὰς τῶν Γάλλων ἡμερίδας τὰ ἐξῆς : Ἰδοὺ ὁ κατάλογος τῶν Ἑλληνικῶν ἀντιγράφων, ὅσα ἔφερεν (εἰς τὸ Λονδίνον) ὁ Κλάρκιος ἀπὸ τὴν Πάτμον, Νάξον, καὶ ἄλλους τόπους τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τὴν Πάτμον, Ἀ'. τὰ ἅπαντα τοῦ Πλάτωνος, βιβλίον πρῶτου μήκους, γραμμένον κάλλιστα εἰς Περγαμηνὸν χάρτην, μὲ σχόλια εἰς μικρὰ κεφαλαῖα γράμματα. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐγράφη κατὰ τὸ ἑξακισχιλιοστὸν τετρακοσιοστὸν τέταρτον ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Βασιλείου. Β'. Λεξικὸν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Γ'. Ποιήματα Ἑλληνικὰ μὲ σημεῖα μουσικῆς Ἑλληνικῆς παλαιά. Δ'. Δύο ἕτερα ἀντίγραφα παρόμοια. Ε'. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ τὰ ἅπαντα. Ἀπὸ τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος. Α'. Λόγους Δημοσθένους. Β'. Λόγους τῶν δέκα ῥητόρων τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους τινὲς μᾶς εἶναι ἀκόμη ἄγνωστοι. Παρατηρήσεως ἄξιον εἶναι, ὅτι ὁ Πλάτων τῆς Πάτμου, τὸν ὁποῖον ὁ διδάσκαλος Πόρρων ὀνομάζει Μνημεῖον τῆς φιλολογίας, εἶναι τὸ ἀρχαιότερον Ἑλληνικὸν ἀντίγραφον ἀπ' ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὸν κόσμον μὲ διωρισμένην ἐκριβῆ χρονολογίαν σημείωσιν. Ὁ Δορβίλλος εἶχεν ἀντίγραφον Εὐκλείδου παλαιότερον ἢν ἔτος τοῦ Πλατωνικοῦ τούτου τῆς Πάτμου ἀντιγράφου, καὶ ὁ Μοντεφαλκῶντιος ἐγνώρισεν ἄλλο γραμμένον ἐξ ἔτη ἀρχήτερα· ἀλλὰ καὶ τὰ δύο ταῦτα ἀντίγραφα ἠφανίσθησαν. Ὁ διδάσκαλος Πόρρων ἀντέγραψε μὲ ἐπιμέλειαν καὶ κόπον πολὺν τὰ σχόλια, εἰς τὰ ὅποια ἀνεκάλυψε πολλὰς δραμάτων Ἑλληνικῶν, καὶ ποιητῶν ἄλλων, ἀφανισμένων ἀπὸ τὸν χρόνον, μαρτυρίας». Ἰδὲ τὸν *Μηνύτορα* τῆς 25 Φεβρουαρίου 1803 (*Moniteur* 22 Fevrier 1803) καὶ τὴν *Ἐγκυκλοπαιδικὴν Ἀποθήκην* τοῦ αὐτοῦ ἔτους (*Magasin Encyclopedique*, Tome V, p. 367). Εἰς ταύτην μάλιστα θέλει εὐρεῖ ὁ ἀναγνώστης καὶ ἄλλα πολλὰ ἀντίγραφα, ἀγγεῖα, σκεύη, λίθους τιμίους καὶ τὰ ταιαῦτα, μετακομισθέντα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ τὰ ὅποια χάριν συντομίας παρατρέχω.

«Ποῖος ἀπὸ τοὺς ἀναγινώσκοντας ταῦτα νοῦν ἔχοντας Γραικοὺς δὲν θέλει αἰσθανθῆ τὴν αὐτὴν ἐντροπὴν, τὴν αὐτὴν ἀγανάκτησιν καὶ θλίψιν, τὴν ὁποῖαν αἰσθάνθη ἐγώ; Τίς δὲν θέλει κλαύσει καὶ τῆς πατρίδος τοῦ τὴν δυστυχίαν, καὶ τῶν ὀλίγων ἐκείνων τὴν ἀνοησίαν, ὅσοι προθυμοῦνται, δὲν ἔξεύρω διὰ ποίαν ὁργὴν θεοῦ, νὰ τὴν καταποντίσωσι καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀπὸ τὴν ὁποῖαν μόλις ἤρχισε σὰ σηκῶν τὴν κεφαλὴν ἀπαιδευσίαν.

«... Ἀσπλαγχνία μεγάλη ἤθελεν εἶσθαι νὰ λυπήσω τοὺς ὁμογενεῖς διηγούμενος τσαυτῆς αἰσχύνης ἄξιον κακόν, χωρὶς νὰ δείξω ἐντάμα καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ. Δὲν μὲ λανθάνει ὅτι ἔγεινε λόγος πρὸ πολλοῦ περὶ τῆς θεραπείας ταύτης εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία,

ὡς μήτηρ φιλόστοργος ὄλου τοῦ γένους, τίποτε δὲν ἀμελεῖ ἀφ' ὅσα δύ-
ναι νὰ δοξάσωσι τὸ γένος. Ἀλλ' ὁ λόγος πρέπει νὰ γίνῃ ἔργον τόσον
γρηγορώτερα, ὅσον οἱ ἀλλογενεῖς, αἰσθανόμενοι τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλ-
λάδος, καὶ προβλέποντες ὅτι ὁ καιρὸς δὲν εἶναι μακρὰν, ὅταν ἀπὸ τὴν
Ἑλλάδα νὰ ἐπάρῃ τις ἀντίγραφον Ἑλληνικὸν θέλει εἶσθαι ἀδύνατον, ἔγι-
ναν καὶ εἰς τὴν ἔρευναν ἐπιμελέστεροι, καὶ εἰς τὴν δαπάνην ἀφειδέστεροι,
διὰ νὰ μὴν ἀφήσωσι πλέον ἄλλο τίποτ' εἰς αὐτὴν παρὰ τὸς πολυαριθμοὺς
αὐτῆς γραμματικὰς καὶ τοὺς βωμολόχους πανηγυριστὰς τῶν καλῶν γραμ-
ματικῶν.

«Ἴδου λοιπὸν τί προβάλλω ταπεινῶς καὶ εἰς τὸν Παναγιώτατον Οἰκου-
μενικὸν Πατριάρχην, καὶ εἰς τὴν περὶ αὐτὸν σεβασμιωτάτην τῶν Ἀρχιε-
ρέων Σύνοδον, ἥτις καὶ χωρὶς ἐμοῦ ἤθελε πρὸ πολλοῦ θεραπεύσει τὸ κα-
κόν, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ γνωρίζῃ τί γίνεται εἰς τὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴν αὐτὴν
εὐκολίαν, μὲ τὴν ὁποίαν εἰς τὰ φωτισμένα τῆς Εὐρώπης ἔθνη κηρύττουσι
καθ' ἑκάστην ἡμέραν αἱ πολιτικαὶ καὶ φιλολογικαὶ ἐφημερίδες ὅτι γίνεται
εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Α. Ἀπὸ τῆς σήμερον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἐμποδιοῦθῃ διὰ πατριαρχικῆς φι-
λοστοργου πρὸς ὄλον τὸ γένος συμβουλῆς, καί, ἂν ἡ χρεῖα τὸ καλέσῃ,
διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμιῶν, τὸ νὰ δίδωται, ἢ νὰ πωλῆται, ἀπ' ὁποιον-
δήποτε εἰς ὁποιονδήποτε ἀνθρώπων ἰδιώτην ὁμόφυλον, ἢ ἀλλόφυλον
ἀντίγραφον εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν γραμμένον.

«Β. Ὅστις ἔχει ἀντίγραφον κειμήλιον, εἰ ἦται ὑπόχρεως νὰ τὸ ἀναγ-
γέλλῃ εἰς τὴν ἱερὰν Σύνοδον ἀμέσως, ἢ, ἂν εἶναι μακρὰν τῆς Συνόδου
διὰ τοῦ Ἀρχιερέως, ἢ τοῦ Πρωτοϊερέως τῆς πόλεως, ἔπου κατοικεῖ. Ἡ
δὲ Σύνοδος νὰ τὸ ἀγοράζῃ παρ' αὐτοῦ ἀβιάστως, πληρώουσα τὴν ἀξίαν
καὶ ἀνάλογον τιμὴν μὲ τὴν ἀρχαιότητα καὶ σπανιότητα τοῦ ἀντιγράφου.

«Γ. Ἄν ὁ κύριος τοῦ ἀντιγράφου δὲν θέλῃ νὰ τὸ πωλήσῃ, νὰ ἦναι
ὑπόχρεως νὰ τὸ δανείζῃ πρὸς καιρὸν εἰς τὴν Σύνοδον. Ἡ δὲ Σύνοδος νὰ
φροντίζῃ τὴν ἀντιγραφὴν ἀπ' ἄνδρα λόγιον, καὶ ἀφ' οὗ γραφθῇ, τὴν πα-
ραβολὴν κατὰ σύλλαβὴν καὶ λέξιν ἀπὸ δύο λογίους ἄλλους ἄνδρας, παρόν-
τος καὶ τοῦ ἀντιγράφαντος.

«Δ. Τὸνομα τοῦ δανείσαντος τὸ ἀντίγραφον νὰ σημειοῦται εἰς τὸν
Κώδικα τοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἀποθανόντος αὐτοῦ, τὸνομα τοῦ κληρονό-
μου, διὰ νὰ ἔλθῃ τέλος πάντων εἰς τὴν ἐξουσίαν ὄλου τοῦ γένους τὸ με-
ρικὸν κτῆμα, χωρὶς βίαν ἢ ζημίαν τοῦ κτήτορος, ἢ καὶ νὰ ἐμποδιοῦθῃ
τοιουτοτρόπως ἢ μετακόμισις αὐτοῦ εἰς ἔθνος ἀλλότριον.

«Ε. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος νὰ στείλῃ Πατριαρχικὸν Ἐξαρχον, ἄνδρα λό-
γιον, καὶ ζηλωτὴν τῆς δόξης τοῦ γένους του, εἰς τὰ ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν

θρόνον μοναστήρια, νὰ συναθροίσῃ τὰ εὑρισκόμενα ἔτι εἰς αὐτὰ Ἑλληνικὰ ἀντίγραφα· νὰ παρακαλέσῃ πρὸς τούτοις τοὺς κατὰ πόλεις Ἀρχιερεῖς καὶ Ἐπισκόπους, καὶ τοὺς λοιποὺς τρεῖς Μακαριωτάτους Πατριάρχας νὰ κάμωσι τὴν αὐτὴν ἔρευναν, ἂν ἀκόμη σῴζεται κἀνὲν ἀντίγραφον εἰς τὰς διοικήσεις των.

«5. Νὰ διορισθῇ τόπος, ἢ βιβλιοθήκη, ἐξαίρετος καὶ χωριστὴ ἀπὸ τὴν βιβλιοθήκην τῶν τυπωμένων βιβλίων, μὲ ὄνομα «Ἑλληνικὸν Μουσεῖον», εἰς τὴν ὁποίαν νὰ τεθῶσιν ὅλα τὰ αὐτὰ ἀντίγραφα, ἀφ' οὗ πρῶτον καταγραφῶσιν εἰς κατάλογον». [Ἔπονται λεπτομερεῖς ὁδηγίαι περὶ ὁργανώσεως καὶ διοικήσεως τοῦ Μουσείου. Καὶ ἐξακολουθεῖ] :

«Ἔως τῶρα ἐλάλησα περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἀντιγράφων ὡς περὶ πράγματος, τοῦ ὁποίου ἡ φύλαξις προξενε τιμὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ εἶμαι βέβαιος ὅτι εἰς τῶν ὁμογενῶν μου τὰ ψυχὰς περισσοτέραν ἰσχὺν ἔχει σήμερον ἢ δόξα παρὰ τὸ κέρδος. Ἄλλ' ὅμως μήτε τοῦ κέρδους ἢ φροντίς εἶναι πρᾶγμα ἄτιμον, ὅταν ἐπιστηρίζεται εἰς τὸ δίκαιον, καὶ διευθύνεται ἀπὸ τὴν φρόνιμον πρόνοιαν τοῦ νὰ μὴ δίδωμεν ἀσώτως εἰς πλουσιωτέρους ὅ,τι δύναται νὰ βοηθήσῃ τὴν ἰδίαν ἡμῶν κενίαν· καὶ ἡ λέγουσα παροιμία,

«Ὅταν ἡ αὐλή σου διπᾶ, νερὸν ἔξω μὴ χύνης,

εἶναι πολλὰ φρόνιμος παροιμία.

«Ὀλίγοι ἴσως ἐξ ἡμῶν ὑποπτεύθησαν ἀκόμη πόσον κέρδος προξενοῦν τὰ παλαιὰ ἀντίγραφα εἰς τῆς φωτισμένης Εὐρώπης τὰς πόλεις, ὅσαι εὐτύχησαν νὰ τ' ἀποκτήσωσιν ἀπὸ τῶν Γραικῶν τὴν δυστυχίαν. Εἰς αὐτὰς συντρέχουσιν ἀπὸ τὰς ἄλλας πόλεις ἄνδρες λόγιοι πολλότατοι κατ' ἔτος, διὰ νὰ τὰ ἐξετάζωσι, νὰ τὰ παραβάλλωσι, καὶ νὰ κάμνωσι νέας ἐκδόσεις ποιητῶν καὶ συγγραφέων ἀπ' αὐτὰ· ἢ, ἂν ἐμποδίζωνται ἀπὸ περιστάσεις, πέμπουσι σχεδὸν ὅσον ἔμελλον νὰ δαπανήσωσιν ἀργύριον, εἰάν ἦρχοντο αὐτοπροσώπως εἰς αὐτὰς, διὰ νὰ τὰ παραβάλῃ, ἢ καὶ ὀλοκλήρως νὰ τὰντιγράψῃ ἄλλος δι' αὐτούς, κάτοικος τῆς πόλεως, λόγιος κἀνεὶς, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνδεῆς χρημάτων.

«Ἐκ τούτου λοιπὸν ἄς συλλογισθῇ ὅστις ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ὅτι φυλάττοντες τὰ προγονικὰ ἡμῶν ἀντίγραφα, ἔξω τῆς προξενουμένης ἀπὸ τὴν φυλακὴν ταύτην δόξης εἰς τὴν Ἑλλάδα, προξενοῦμεν καὶ τροφήν δικαίαν καὶ χρεωστούμενην εἰς πολλοὺς ἐνδεεῖς λογίους Γραικοὺς, καὶ διεγείρομεν ἐν ταύτῳ εἰς τὰς ψυχὰς των ζῆλον περισσότερον καὶ λογικωτέραν ἔρευναν τῆς προγονικῆς γλώσσης, ὅταν ἴδωσι πόσον οἱ ἀλλογενεῖς τὴν τιμῶσι.

«Ταῦτα ταπεινῶς ζητῶ, καὶ ἐλπίζω, ἢ μᾶλλον εἶπειν ἐλπίζει τὸ γένος ὄλον, ἀπὸ τὴν μητέρα του τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἢ ὁποία μὲ τὴν σύστασιν τοῦ κοινοῦ γυμνασίου τῶν ἐπιστημῶν ἔδειξε πόσῃν πρόνοιαν ἔχει τοῦ γένους. Διὰ τοῦτο ἐτόλμησα νὰ φέρω εἰς τὴν μνήμην της, ὅτι πρὸ πολλοῦ εὐτοκινήτως ἀπεφάσισεν αὐτὴ νὰ κάμῃ, διότι ἔπαυσαν (νομίζω) ὅσα μέχρι τοῦδε τὴν ἐμπόδισαν νὰ τὸ τελειώσῃ. Τοῦτο μόνον προσθέτω, δεῖ τὸν αἴτιον τοιοῦτου καλοῦ Πατριάρχου (καὶ ὁ σήμερον εὐτυχῶς πατριαρχεύων εἶναι ἄξιος διὰ πολλὰς αἰτίας τοιαύτης τιμῆς) καὶ ἡ παροῦσα καὶ ἡ ἐπερχομένη γενεὰ τῶν Γραικῶν θέλουν τὸν ἀγκαταριθμήσει τρίτον εἰς τὴν τάξιν, καὶ πρῶτον εἰς τὴν τιμὴν, μὲ τὸν Φώτιον καὶ μὲ τὸν Εὐσταθίον. τῶν ὁποίων ἡ μνήμη θέλει μείνῃ ἀνεξάλειπτος εἰς ἐκείνων ὄλων τὰς ψυχὰς, ὅσοι χαίρονται εἰς τὴν δόξον τῆς Ἑλλάδος».

Ταῦτα ἐκήρυτε, ταῦτα συμβούλευεν ὁ ἀείμνηστος καὶ μέγας, καὶ γνήσιος ἐκεῖνος Ἕλληνας, ὅτε ἡ Ἑλλάς ἦτο ἀκόμη δούλη. Πῶς θὰ ἐλεηνολόγει ἡμᾶς σήμερον ἅτε ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐλευθέρη!

Μετάφρασις τοῦ καταλόγου τῶν δημοπρατηθέντων

Ἰωαννητικῶν χειρογράφων.

- 1.— Ὁμιλίαι ἐπὶ τῆς Γενέσεως. Μεμβρανῆ, 12ης ἑκατονταετηρίδος, 271 φύλλα εἰς 4ον., γραμμαὶ 30 ἐπὶ ἐκάστης σελ. μὲ ἐρυθρὰ ποικίλματα, ἐν τῇ ἀρχικῇ δέσει.— Λίραι 21.
- 2.— Ψαλτήριον καὶ ἕτερα ἄσματα ἐκ τῆς Παλ. Διαθ. Χάρτης 15ης ἑκατονταετηρίδος, 349 φυλ. εἰς 8ον., γραμ. 13, ἐρυθρὰ ἀρχικὰ κεφαλαῖα, ἐν ἀρχικῇ δέσει βεβλαμμένη.— Λιρ. 4.
- 3.— Ψαλτήριον. Χάρτης 15ης ἑκατοντ., 127 φυλ. εἰς Φύλλον, γραμ. 23, πολύχρωμα ποικίλματα, ἐν ἀρχ. δέσει.— Λιρ. 8.
- 4.— Νέα Διαθήκη. Μεμβρ. 12ης ἑκατονταετ., 183 φυλ. εἰς 4ον., γρ. 26, εἰς 2 στήλας, ἐπιγραφαὶ καὶ ποικιλ. πολύχρωμα, ἐν ἀρχ. δέσει.— Λιρ. 150. (Πολύτιμος κῶδιξ, κατὰ τὸν Ἄγγλον κριτικὸν F. H. A. Scrivener, ὡς ἐν τῶν ὀλίγων πωζομένων τοιούτων πιστῶν ἀντιγράφων ἐξ ἀρχαιοτέρων χειρογράφων).
- 5.— Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, Καθολικαὶ Ἐπιστολαί, καὶ αἱ τοῦ Παύλου. Μεμβρ. 12ης ἑκατοντ. 270 φυλ. εἰς 8ον., γρ. 20, καὶ δι' ἑτέρας χειρὸς 14 φυλ. ἐν ἀρχ. δέσει.— Λιρ. 205.

(Κῶδιξ ὑψίστης σπουδαιότητος διὰ τὰς διαφόρους γραφάς. Περὶ αὐτοῦ, ὁ Gregory, σ. 282, ἀρ. 224).

- 6.— Δοξολογία, ψαλμοὶ καὶ ᾄσματα ἐκ τῆς Π. Δ. Μεμβρ. 12ης ἑκατοντ. 113 φυλ. εἰς 8ον μικρόν, γρ. 25 ἕως 28, ἐν ἐφθαρμένη ἀρχ. δέσει. — Λιρ. 40.
(Περὶ τούτου ὁ Gregory, σ. 452, ἀρ. 932).
- 7.— Εὐαγγελιστάριον. Χάρτης 14ης ἑκατοντ. εἰς 8ον., γρ. 23, μὲ πολύχρωμα ποικίλματα, ἐν ἐφθαρμ. ἀρχικῇ δέσει.— Λιρ. 9.
(Βλ. Gregory, σ. 405. ἀρ. 223).
- 8.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 12ης ἑκατοντ. 204 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 25. Ἐν τέλει μέρος Συναξαρίου καὶ Μηναίου. Βεβλαμμ. ἀρχ. δέσις.— Λιρ. 50
- 9.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 12ης ἑκατοντ. 142 φυλ. εἰς 4ον μικρόν γρ. 29 μὲ ποικίλματα. Ἐφθαρμ. ἀρχ. δέσις.— Λιρ. 78.
- 10.— Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 12ης ἑκατοντ. 125 φυλ. φυλ. εἰς 4ον μικρ. γρ. 18. Ἄτελές, μόνον μέρος τῶν κατὰ Ματθαῖον καὶ Μάρκον. Τὰ πρῶτα 6 φυλ. περιέχουσι Συναξάριον. Ἄδετον.— Λιρ. 15.
- 11.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 12ης ἑκατοντ. 235 φυλ. εἰς 4ον μικρόν, γρ. 20 μὲ κεχρυσωμένα καὶ πολύχρ. ποικίλματα ἐν ἀρχ. δέσει.— Λιρ. 78.
- 12.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 12ης ἑκατοντ. 215 φυλ. εἰς 4ον μικρόν, γρ. 22, μὲ πολυτελῆ διακόσμωσιν καὶ εἰκόνας τῶν Εὐαγγελιστῶν.— Λιρ. 116.
- 13.— Εὐαγγέλια. Τρία τμήματα διαφόρων Κωδίκων τῆς 12ης καὶ 13ης ἑκατοντ. ἐπὶ 26, 27 καὶ 49 φύλλων μεμβρ. εἰς 4ον μικρόν. Ἄδετον.— Λιρ. 7.
- 14.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 12ης καὶ 13ης ἑκατοντ. 172 φυλ. εἰς 8ον, γρ. 26 ἕως 31 μὲ ποικίλματα ἐν πολυτίμῳ ἀρχ. δέσει.— Λιρ. 98.
- 15.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 13ης ἑκατοντ. 264 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 24. Περιελθὺς διακόσμις καὶ εἰκόνες τῶν Εὐαγγελιστῶν. Λιρ. 240.
(Βλ. Gregory, σ. 201, ἀρ. 342).
- 16.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 13ης ἑκατοντ. 256 φυλ. εἰς 8ον, γρ. 23, μὲ ποικίλματα καὶ εἰκόν. Εὐαγγελιστῶν. Δέσις ἐφθαρμένη.— Λιρ. 130.
(Πολύτιμος Κώδιξ. Gregory, σ. 201, ἀρ. 542).
- 17.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Χάρτης 13ης ἑκατοντ. 267 φυλ. εἰς 4ον μικρόν, γρ. 22, ποικίλματα καὶ εἰκόνες Μάρκον καὶ Λουκᾶ. Πολλὰ τῶν φύλλων ἐμβαλωμένα.— Λιρ. 38.

- 18.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 14ης ἑκατοντ. 275 φυλ. εἰς 8ον, γρ. 22. Ἐλλιπὲς ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει. Ἄδειον.— Λιρ. 17.
- 19.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Μεμβρ. 14ης ἑκατοντ. 205 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 21. Ἐν τέλει 15 φυλ. παλίμψηστα περιέχοντα περικοπὰς Μηναιῶν δι' ἑτέρας χειρός. Δέσις ἐφθαρμένη.— Λιρ. 60.
(Gregory, σ. 466, ἀρ. 226).
- 20.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Χάρτης 15ης ἑκατοντ. 306 φυλ. εἰς φύλλον, γρ. 17, πεποικιλ. Δέσις ἀρχ. βεβλαμ.— Λιρ. 50.
(Gregory, σ. 406, ἀρ. 225).
- 21.— Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια. Χάρτης 15ης ἑκατοντ. 424 φυλ. εἰς 4ον μικρόν, γρ. 16, πολυτελῆς διακόσμησις, μὲ δύο μεγάλας εἰκόνας τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τῆς Ἀειπαρθένου, καὶ τέσσαρας τῶν Εὐαγγελιστῶν. Δέσις ἀρχ.— Λιρ. 190.
- 22.— Εὐαγγελιστάριον. Μεμβρ. 13ης ἑκατοντ. 235 φυλ. εἰς φύλλον, γρ. 25 πεποικιλμένον μὲ εἰκόνας τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν Εὐαγγελιστῶν. Ἀρχ. δέσις.— Λιρ. 46.
(Gregory, σ. 222).
- 23.— Εὐαγγελιστάριον. Μεμβρ. 12ης ἑκατοντ. 205 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 21, πεποικιλ. Ἐν τέλει: «διὰ χειρὸς Ρωμανοῦ, ἱερέως». Φύλλα τινὰ ἐφθαρμένα.— Λιρ. 14.
- 24.— Εὐαγγελιστάριον. Μεμβρ. 14ης ἑκατοντ. 84 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 25. Τὰ τελευταῖα 22 φυλ. περιέχουσι Μηναιῶν Σεπτ. ἕως Μαρτ. Ἐν πινυ ἔλλιπὲς.— Λιρ. 12.
(Gregory, σ. 406, ἀρ. 227).
- 25.— Εὐαγγελιστάριον. Μεμβρ. 12ης ἑκατοντ. 205 φυλ. εἰς φύλλον, γρ. 21 εἰς 2 στήλας, πεποικιλμ., φύλλα τινὰ ἔλλιπῆ.— Λιρ. 15 1/2.
- 26.— Εὐαγγελιστάριον. Μεμβρ. 13ης ἑκατοντ. 148 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 22, μὲ ἔρυθρ. ποικίλ. καὶ Μηνολόγιον.— Λιρ. 6 1/2.
- 27.— Τυπικόν. Χάρτης 14ης ἑκατοντ. 339 φυλ. εἰς 8ον, γρ. 26. Ἀρχ. δέσις.— Λιρ. 8.
(Σπουδαῖον διὰ τὸς διαφόρους γραφάς. Gregory, σ. 429, ἀρ. 476).
- 28.— Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ Ἐπιστολαί. Μεμβρ. 11ης ἢ 12ης ἑκατοντσηρίδος 375 φυλ. εἰς φυλ. μικρὰ γρ. 22 μὲ πολυτελῆ διακόσμησιν. Θαυμάσιον δεῖγμα Ἑλληνικῆς καλλιγραφίας. Ἀρχ. δέσις.— Λιρ. 250.
(Gregory, σ. 282, ἀρθ. 223).

29. — Ἀπόστολος. Μεμβρ. 14ης ἑκατοντ. 160 φυλ. εἰς φύλλον μικρ. γρ. 28, μὲ ψαλτικὴν σήμανσιν. Πιθανῶς εἶχε χρησιμεύσει ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἧς μνημονεύει πολλοὺς τῶν Πατριαρχῶν. Ἀρχ. δέσις. — Λιρ. 15.
(Gregory, σ. 468, ἀρ. 68).
30. — Ὑπομνήματα εἰς τὰς πρὸς Ῥωμαίους καὶ Κορινθίους, τὸν Ἰσαΐαν κλπ. Μεμβρ. 12ης ἢ 13ης ἑκατοντ. 220 φυλ. εἰς φύλλον, γρ. 2θ, εἰς 2 στήλας. Ἐφθαρμένον ἐν τισιν. — Λιρ. 14.
31. — Τῶν Ἀποκρυφῶν τὰ κατὰ Ἰάκωβον, τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου, κλπ. Χάρτης 13ης ἑκατοντ. 210 φύλ. εἰς φυλ. μικρ. γρ. 26. — Λιρ. 15.
32. — Βιογραφίαι Ἁγίων, Θρησκευτικὰ κλπ. Χάρτης 15ης ἑκατοντ. 68 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 23. — Λιρ. 6.
33. — Κανόνες Ἐγκαινιάσεως, βαθμοὶ ἱερωμένων κλπ. Χάρτης 15ης ἑκατονταετηρίδος 407 φυλ. εἰς 4ον μικρόν, γρ. 17 πολυτελῶς πεποικιλ. Ἀρχ. δέσις κάπως ἐφθαρμένη. — Λιρ. 8.
34. — Χρυσοστόμου Λειτουργία. Χάρτης στιλπνός 16ης ἑκατοντ. 89 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 13, τὰ ἀρχικὰ κεφαλαῖα πεποικιλ. Ἀρχ. δερματίνη δέσις. — Λιρ. 13 1/2.
35. — Ὑμνολόγιον. Χάρτης 15ης ἑκατοντ. 521 φυλ. εἰς 8ον, μὲ παρωγγεγραμμένην ψαλτικὴν σήμανσιν. Ἐλλιπὲς ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει. Δερματίνη δέσις. — Λιρ. 2.
36. — Λειτουργικόν. Χάρτης 15ης ἑκατοντ. 317 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 19, πεποικιλμένον. Ἀρχ. δέσις. — Λιρ. 15 1/2.
37. — Περικοπαὶ ἐκ τῆς Π. Δ. καὶ ἐκ τῶν Πατέρων Βασιλείου, Χρυσοστόμου, Ἀθανασίου, Ἰγνατίου κλπ. Μεμβρ. 12ης ἢ 13ης ἑκατοντ. 125 φυλ. εἰς φυλ. μικρόν γρ. 26, εἰς 2 στήλας. — Λιρ. 14.
38. — Σύνοψις κλπ. Μεμβρ. 13ης ἑκατοντ. 144 φυλ. εἰς 8ον, γρ. 22. Ἐλλιπὲς. — Λιρ. 13.
39. — Σύνοψις κλπ. Μεμβρ. 13ης ἑκατοντ. 145 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 41. Βεβλαμμένον. — Λιρ. 12 1/2.
40. — Σύνοψις κλπ. Χάρτης 16ης ἑκατοντ. 138 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 25. — Λιρ. 4.
41. — Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα δύο. Χάρτης 16ης ἑκατοντ. εἰς 4ον, ἀμφότερα ἐν ἐφθαρμένη καταστάσει. — Λιρ. 4 1/2.
42. — Ἐκκλησιαστικοὶ Κανόνες. Χάρτης 16ης ἑκατοντ. 206 φυλ. εἰς 4ον μικρόν, γρ. 22 πεποικιλμένον. Ἀρχ. δέσις. — Λιρ. 10.

43. — Εὐχολόγιον. Χάρτης 16ης ἑκατοντ. 316 φυλ. εἰς 8ον, γρ. 20 πεποι-
κιλμένον. Ἄρχ. δέσις ἐφθαρμένη.— Λιρ. 11 1/2.
(Gregory, σ. 414, ἀρ. 315. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο συνεβουλευθή δ
Δόκιωρ Swainson, συγγράφων περὶ τῶν Ἑλλην. λειτουργιῶν, ὅς
λέγει, ἐν σελ. XX).
- 44.— Εὐχολόγιον. Χάρτης 15ης ἑκατοντ. 227 φυλ. εἰς 4ον, γρ. 26, ἑλλι-
πὲς κατὰ τινα φύλλα. Ἄρχ. δέσις. Λιρ. 8 1/2.
Gregory, σ. 406, ἀρ. 228).
- 45.— Προτρεπτικὸν πρὸς βίον Ἀγγελικόν. Μερβρ. 12ης ἑκατοντ. 247 φυλ.
εἰς φύλλον, γρ. 23. Ἐλλιπὲς ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει. Ἄρχ. δέσις.— Λιρ. 27.
- 46.— Γρηγορίου Νύσσης Λόγοι. Μερβρ. 14ης ἑκατοντ. 114 φυλ. εἰς φύλ-
λον, γρ. 31 πεποικιλμένον. Ἄρχ. δέσις.— Λιρ. 21.
- 47.— Βασιλείου καὶ Γρηγορίου Νύσσης Ὁμιλίας. Μερβρ. 12ης ἑκατ. 174
φυλ. εἰς 4ον (ὧν 12 συμπληρωθέντα ἐπὶ χάρτου), γρ. 20 πεποικιλ.
Ἄρχ. δέσις.— Λιρ. 24.
- 48.— Χρυσοστόμου καὶ Γρηγορίου Ὁμιλίας. Μερβρ. 13ης ἑκατοντ. 261
φυλ. εἰς 8ον, γρ. 25. Ἀρχικά κεφαλαῖα πεποικιλ. Ἄρχ. δέσις.— Λιρ. 30.
- 49.— Ὁμιλίας. Χάρτης 16ης ἑκατοντ. 351 φυλ. εἰς 8ον γρ. 21. Ἀτελὲς ἐν
ἀρχῇ, ἀλλ' ἐν συνόλῳ καλῶς διατετηρημένον.— Λιρ. 5.
- 50.— Αἱ Ὁραὶ. Χάρτης 15ης ἑκατοντ. 163 φυλ. εἰς 8ον, γρ. 24. Ἐφθαρ-
μένον.— Λιρ. 4 1/2.
- 51.— Ἀγιογραφία. Μερβρ. 13ης ἑκατοντ. 122 φυλ. εἰς 8ον γρ. 21. Ἀτε-
λὲς.— Λιρ. 7 1/2.
- 52.— Λειτουργίαι Χρυσοστόμου, Βασιλείου, καὶ τῶν Προηγιασμένων.
Μερβρ. 13ης ἑκατοντ. 60 φυλ. εἰς 8ον, γρ. 17. Ἄρχ. δέσις.— Λιρ. 9.
(Τοῦτου ἐποίησαντο χρῆσιν ὁ Swainson ὡς καὶ τοῦ ὅπ' ἀρ. 43).
- 53.— Λειτουργίαι Χρυσοστόμου καὶ Βασιλείου μετ' ὁδηγιῶν. Χάρτης
15ης ἑκατοντ. 96 φυλ. εἰς φυλ. μικρ. γρ. 16 πεποικιλ. Δέσις βαβλαμ-
μένη.— Λιρ. 12.
- 54.— Βίοι καὶ Λιταχὴ τῶν Ἁγίων. Μερβρ. 14ης ἑκατοντ. 189 φυλ. εἰς
4ον μικρ. γρ. 23 σκοληκόβρωτον. Ἄρχ. δέσις.— Λιρ. 65.
- 55.— Βίοι Εὐκρατίας καὶ Θεοδώρας. Χάρτης 14ης ἑκατοντ. 149 φυλ.
εἰς 4ον μικρ. γρ. 24. Ἐλλιπὲς καὶ κἀθυρον.— Λιρ. 5.
- 56.— Μαρτυρολόγιον. Χάρτης 12ης ἑκατοντ. 174 φυλ. εἰς φύλλον μικρ.
γρ. 27 ἕως 31 εἰς 2 στήλας. Ἀτελὲς ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει. Κἀθυρον.
Ἄρχ. δέσις.— Λιρ. 7.

57. — Διάφορα εὐχολογικά. Χάρτης 16ης ἑκατοντ. Τέσσαρα διάφορα τμήματα, εἰς 4ον μικρ. Ἄδετα. — Λιρ. 1.
58. — Ἠθικὰ διδάγματα. Χάρτης 15ης ἑκατοντ. 164 φυλ. εἰς 4ον μικρ. με γρ. 21, πεποικιλ. — Λιρ. 3.
59. — Εὐχολόγιον. Μερβρ. 14ης ἑκατοντ. 58 φυλ. εἰς 4ον μικρ. με ψαλικὴν σήμανσιν. — Λιρ. 8 1/2.
60. — Ἱστορίαι ἐκ τῆς Π. Δ. Χάρτης 13ης ἑκατοντ. 160 φυλ. εἰς 4ον. γρ. 21. — Λιρ. 52.
61. — Θρησκευτικὴ Ἠθικὴ. Χάρτης 14ης ἑκατοντ. 249 φυλ. εἰς Φύλλον, γρ. 35 πεποικιλ. Ἄδετον. — Λιρ. 11.
62. — Πραγματεῖαι Λεβὴ τοῦ Ἀρμενίου, Μιχαὴλ τοῦ Ἀγγιᾶλου κτλ. Χάρτης 16ης ἑκατοντ. 359 φυλ. εἰς 4ον μικρ. γρ. 20. Ἄτελές ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει. Ἀρχ. δέσεις. — Λιρ. 6.
63. — Ἑβραϊκὸν Χογ. Ὑπομνήματα. Μερβρ. 15ης ἑκατοντ. 172 φυλ. εἰς φύλλον, γρ. 36 εἰς 2 στήλας. — Λιρ. 6.
64. — Ἑβραϊκὸν Χογ. Τριγωνομετρία Σφαιρικὴ. Μερβρ. 15ης ἑκατοντ. 108 φυλ. εἰς φύλλον μικρ. γρ. 25. Βεβλαμ. καὶ ἀτελές. — Λιρ. 4.
65. — Ἑβραϊκὸν Χογ. Πιολεμαϊῶν ἐπιπέδιον, κτλ. Χάρτης 15ης ἑκατοντ. 219 φυλ. εἰς φύλλον μικρ. Βεβλαμμένον. Λιρ. 6.

Ὑστερόγραφον. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ἐδῶ ἕνα τῶν κεινοθεσιτάτων πρὸς τοὺς ξένους προαγωγῶν τῆς ἡμετέρας πατριώσας κληρονομίας. Οὗτος ἦν Ἀθανάσιος ὁ Κέρριος (1571 - 1653) ὁ ἐπικαλούμενος Ῥήτωρ, Ἕλληνας τὸ γένος, δυστεχὴς, ἀλλ' ἀρνησίδωτος, ἀγρίας πατριωτῆς γενόμενος, ὕβριστῆς καὶ δότικτος τῶν τότε ἀδελφῶν του, «τὴν γνώμην ἀλλότροπος καὶ ἐπιβουλικός», ὡς χαρακτηρίζει αὐτὸν ὁ Ζαβίριος ἐν Ἑλληνικῷ Θεάτρῳ. Ἐν σ. 181-2 ἐπαναλαμβάνει ἕνα ὁ Δοσίθεος (Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων, σ. 1773) λέγει περὶ αὐτοῦ: «Καθ' Ἴλληνας ἡμερισμένος καὶ ἐπακρινόμενος τὸν ὁρθόδοξον, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθικου καὶ εἰς ἄλλα μοναστήρια Θράκης, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, καὶ ἐκλεξάμενος πολλὰ βιβλία τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τῆς ἔξω σοφίας, ἠγόρασεν αὐτὰ ὀλίγον τιμήματα, τοὺς δὲ ἐν τῇ μονῇ τῶν λεγομένων Μετεώρων πατέρας τοσοῦτον ἠπάτησεν, ὥστε καὶ τρυτάνη, ὅπου λέγεται κοινῶς στατέριον, ἠγόρασε τὰ τῆς μονῆς αὐτῶν βιβλία ἐν ἐκάστη

τριλίτρω, ἦτοι ὀκτάδι, δούς αὐτοῖς τὴν συμπεφωνηθεῖσαν ποσότητα τῶν ἀργυρίων»: Δουλεύων τοὺς ξένους ὁ Ἀθανάσιος οὗτος κατέληξε τὴν τε-
 χοδιωκτικὴν του πορείαν εἰς Παρισίους περὶ τὸ 1635, φέρων τότε ἑκα-
 τὸν δεκάδ'εξ διάφορα χειρόγραφα, ὧν τὰ πλεῖστα ἀπόκεινται νῦν ἐν τῇ
 Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Γαλλίας, ἀφοῦ πρότερον διήλθον διὰ τῶν ιδιω-
 τικῶν συλλογῶν τοῦ Seguyer καὶ Coislin. Τὰ δὲ ἄλλα βιβλία τοῦ ἀθλίου
 αὐτοῦ ἀνθρώπου περιήλθον εἰς τὴν ἐν Παρισίοις δημοσίαν Βιβλιοθήκην
 τῆς Sainte - GENEVIÈVE — πρὸς ἐντροπὴν παντὸς Ἑλληνοσ ὅστις δὲν ἀπώ-
 λεσε τὸ ἐρύθνμα τῆς αἰδοῦς. Ὁ πολὺς Legrand (III, σ. 417 - 426) πα-
 ραθέτει βιογραφικὸν ὑπόμνημα τοῦ ἀρνησιπάτριδος τούτου καλογήρου.